

โครงการวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินงานศึกษาและติดตามสถานการณ์ปัญหาการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ และศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำนโยบายการจัดการขยะของประเทศมาใช้ในการปฏิบัติ ซึ่งนโยบายดังกล่าวได้กำหนดให้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มีรูปแบบเป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งที่อยู่ใกล้เคียงกัน ร่วมกันลงทุนและร่วมกันบริหารจัดการ

การดำเนินงานศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยสุ่มตัวอย่างเพื่อสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือจำนวน 14 จังหวัด เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการรวบรวมและกำจัดขยะร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน มีจำนวนตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจรวม 622 ตัวอย่าง นอกจากนี้ ได้ทำการศึกษากรณี ในกรณีการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมของเทศบาลตำบลเวียงฝาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินงานโครงการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้ามากที่สุดในประเทศไทย

ผลจากการศึกษาปัญหาการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพค่อนข้างจำกัดในการจัดการขยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก เช่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ศักยภาพและความพร้อมในการให้บริการด้านการจัดการขยะอยู่ในระดับต่ำมาก จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านเทคโนโลยีการกำจัดขยะ สำหรับปัญหาสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งประสบอยู่ คือ การขาดความร่วมมือจากประชาชนในการจัดการขยะ ทั้งด้านการลดปริมาณขยะที่ต้นทาง การจ่ายค่าธรรมเนียมขยะ และ ฯ

การศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับนโยบายการจัดการขยะในรูปแบบเป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่า แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดี เพราะช่วยให้เกิดความประหยัดในทุกเรื่อง ทั้งด้านพื้นที่ทิ้งและกำจัดขยะ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยีการจัดการขยะ ด้านการบริหารจัดการ ทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาขยะอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่คิดว่า องค์กรของตนมีความพร้อมในการเป็นแกนนำการดำเนินโครงการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวม และเห็นว่า นโยบายการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ แต่จากการที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานจัดการขยะในพื้นที่รับผิดชอบ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินโครงการเกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย ยังมีปัญหาอุปสรรคที่จะต้องแก้ไขหรือเตรียมการแก้ไขอีกมาก เช่น การหาพื้นที่ทิ้งและกำจัดขยะขนาดใหญ่ที่สามารถรองรับขยะจำนวนมากจากทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ร่วมโครงการ การกำหนดสัดส่วนเงินลงทุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง การจัดสรรผลประโยชน์

จากการดำเนินงาน การหารูปแบบการบริหารจัดการ โครงการที่เหมาะสม การบริหารจัดการระบบกำจัดขยะ การสร้างความร่วมมือจากประชาชนในการดำเนินโครงการ และ ฯ

การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis พบว่า โอกาสที่จะดำเนินงานโครงการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมตามนโยบายการจัดการขยะมีความเป็นไปได้ เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาการจัดการขยะในปัจจุบัน เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตัดสินใจเลือกใช้การบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวม ประกอบกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีด้านศักยภาพและความพร้อมอยู่พอสมควรในที่จะดำเนินการหากได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากศูนย์กลางความเจริญ และไม่มียุทธศาสตร์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งมักจะเป็นองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กที่มีศักยภาพและความพร้อมในการจัดการขยะต่ำ และต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมาก กรณีเช่นนี้ รัฐจำเป็นต้องมีระบบการสนับสนุนเพื่อให้องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กที่อยู่กระจัดกระจายกันในพื้นที่ห่างไกลสามารถจัดการขยะในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาขยะและโครงการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะร่วมกัน ในรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร ตามนโยบายการจัดการขยะของประเทศ เกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ทุกหน่วยงานของรัฐ ต้องร่วมกันสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนในหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle หรือ PPP) เพื่อให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่ต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะตามปริมาณขยะที่ผลิต
2. การดำเนินงานโครงการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมในระยะแรก สิ่งสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องทำความเข้าใจร่วมกันให้เกิดความชัดเจนและตรงกัน คือ หลักการวัตถุประสงค์ เป้าหมาย รวมทั้งกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานโครงการ
3. ในการดำเนินงานต้องเปิดโอกาสให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ร่วมโครงการมีส่วนร่วมพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินโครงการทุกขั้นตอนและทุกเรื่อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการบริหารจัดการ และการดำเนินงาน
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ต้องพัฒนาระบบการจัดการขยะในพื้นที่ของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการขยะของประเทศ โดยจัดการขยะในพื้นที่ตามหลักการและแนวทางการจัดการขยะแบบครบวงจร เพื่อให้การจัดการขยะเกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามกรอบแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2545 - 2549)
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งควรมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในพื้นที่ เช่น ปริมาณขยะ พื้นที่จัดเก็บขยะ บุคลากร และ ฯ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการจัดการขยะ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขยะ การพิจารณาสัดส่วนการลงทุนและการแบ่งผลประโยชน์ในโครงการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวม และ ฯ
6. เนื่องจากกระบวนการจัดการขยะมีขั้นตอนในการทำงานหลายขั้นตอน จึงเป็นภาระหนักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการที่จะต้องรับผิดชอบทั้งการจัดหางบประมาณ บุคลากร การบำรุงรักษา และการบริหารจัดการ จึงควรส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากขึ้น โดยการให้สัมปทานการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยลดภาระงานและยังได้รับผลประโยชน์ในรูปรายได้และภาษี
7. รูปแบบการบริหารจัดการ โครงการกำจัดขยะแบบศูนย์รวมที่มีความเหมาะสมและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ ระบบสหกรณ์ เพราะจะได้รับความช่วยเหลือทั้งด้านการให้คำปรึกษาในการบริหารจัดการและความช่วยเหลือต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเงิน
8. สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการขยะแบบศูนย์รวมร่วมกับองค์กรอื่น กิจกรรมสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาการจัดการขยะ คือ การลดปริมาณขยะที่ต้นทาง

The project research "Feasibility study of cooperation of Local Administrative Organization in solid waste disposal management" performed study and follow up situation of solid waste management in Northern Local administrative organization, also feasibility study of implementation solid waste management policy, which specify centralization of several local waste disposal systems to be a center for both administration, management and investment.

The project was performed by surveying research. The attitude survey of local administrators and officers in 14 Northern provinces, about solid waste management policy, were collected from 622 samples. Moreover the case study of Viengfang municiple, Amphur Fang, Chiengmai, one of the most advance and successful center of wasted and disposal management in full system was investigated.

The study of situation of solid waste management in Northern Local administrative organization found that:

- The potentials for waste disposal management of local administrative organizations are limit, especially small local administrative organizations, which the potentials are very low.
- The improvement for both infrastructure and waste disposal technology were necessarily required.
- The important problems for all local administration are participation of population for waste disposal in reducing waste, pay fee, etc.

The result of administrators and officers' attitude survey found that:

- Most of them agreed with solid waste management policy in benefits of centralization in term of saving, such as land for waste disposal station, budgeting, personnel, waste disposal technology, administration management.
- Most of local administrators believe in their organizations potential to be the center of local waste disposal management.
- From their experiences, administrators and officers recommended to success in implementation of solid waste management policy, the following of these problems have to be solved; such as large area for waste collection and disposal management, budgeting management for each local organizations, benefits sharing management, suitable organization management, efficient waste management system and creation for population participation to the policy, etc.

The result of SWOT analysis found that there is feasibility for centralization waste disposal management system.

- Since emerging of solid waste disposal problem, in present, is important force for local administrative organization to be centralized.

- Large local administrative organizations have potential and readiness to perform under the government support.

- Small local administrative organizations have lower potential and need more support from all concerning government sectors.

- In this case, government need to provide suitable support for these scattering small local administrative organizations efficiently.

In order to efficiently implement the solid waste management policy 'centralization solid waste management', the conclusion from this study provide the following suggestions:

1. All concern government sectors shall coordinately provide knowledge and understanding in principle of "Polluters Pay Principle or PPP" in order to encourage people recognition of their responsibility of polluters pay for providing pollutes.

2. In the primary stage of implementation the solid waste management policy, one of the important things is that all local administrative organizations need to clearly understand the same principle, mission, and objectives also procedures and steps of project operations.

3. In the operation process, all concerns organizations shall be opened to participate in consideration and decision making for all procedure of project, in order to prevent the conflict in administrative and operation management.

4. All local administrative organizations must improve their waste disposal system to concord the government's policy.

5. All local administrative organizations should collect all data concerning waste management in their own area. For example; volume of waste, area of collecting waste, personnel, etc, in order to plan for waste management, request for budget, specify the waste tariff, consider the proportional of investment and benefit sharing in the waste management center.

6. The private sectors shall be supported to involve more in these waste management by giving right for their operation to reducing load on local organization, also to increase more revenue in term of income taxes.

7. The suitable structure for the central solid waste management, with lowest risk, shall be "co-operation system" because the co-operation system will get the support from all concern sectors in term of consulting for management system and especial financial.

8. For the local administrative organizations who could not participate in this centralized system, the most important activity shall be reducing waste volume plan.